

Розділ XXII Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

1. Як уже зазначалося, суб'єкт злочину — це особа, яка досягла до вчинення злочину певного віку: шістнадцяти (загальний вік) або чо-тирнадцяти (знижений вік) років. Вік суб'єкта злочину виконує не тільки роль критерію нижчої вікової межі, з якої можлива кримінальна відповідальність, а й є обставиною, що визначає характер і ступінь суворості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх, тобто осіб, що не досягли до вчинення злочину вісімнадцяти років.

2. Поряд із загальними положеннями, що належать до питань кримінальної відповідальності осіб, які вчинили злочини, кримінальний закон передбачає певні особливості кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх. Ці особливості передбачені в розділі XV КК і стосуються:

- звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97) та у зв'язку із закінченням строків давності (ч. 1 ст. 107);
- видів і строків покарань, що застосовуються до неповнолітнього (статті 98-102);
- призначення покарання (ст. 103);
- звільнення від покарання та його відбування (статті 104-106, ч. 2 ст. 107);
- погашення та зняття судимості (ст. 108).

Встановлюючи ці особливості, законодавець виходив із психологічної характеристики осіб цього віку: нестійкості психічних процесів, відсутності достатнього життєвого

досвіду, знань, навичок соціальної поведінки. Така психофізична незавершеність процесу формування особи неповнолітнього призводить до їх нездатності повною мірою (на рівні психофізичного розвитку повнолітньої особи) усвідомлювати фактичні ознаки та суспільну небезпечність такого складного соціального явища, як злочин, адекватно оцінювати свої вчинки.

§ 1. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності

Закон передбачає два види звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності:

- 1) із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97 КК);
- 2) у зв'язку із закінченням строків давності.

Загальним для цих видів є те, що неповнолітній, який вчинив злочин, за підставами, передбаченими в законі, звільняється від державного осуду, певних обмежень, позбавлень, передбачених кримінальним законом за цей злочин (частини 1 та 2 ст. 106 КК).

1. Звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Цей вид звільнення є най-більш важливою особливістю відповідальності неповнолітніх, що відбиває принципову позицію законодавця — кримінальне покарання стосовно неповнолітніх є крайнім заходом, який може застосовуватися тільки у випадках, коли іншими заходами впливу не можна досягти мети їх виправлення, попередження вчинення нових злочинів.

Частина 1 ст. 97 КК передбачає, що неповнолітній, який уперше вчинив злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, може бути звільнений від

кримінальної відповідальності, якщо його виправлення можливе без застосування покарання. У цих випадках до неповнолітніх застосовують примусові заходи виховного характеру, передбачені у ч. 2 ст. 105, які не є кримінальним покаранням. За своєю юридичною природою вони є заходами виховання, переко-нання і спрямовані на забезпечення правильного формування особи неповнолітніх, попередження вчинення ними правопорушень. Отже, обов'язковими ознаками цих заходів є:

1) передбаченість їх криміналь-ним законом — ч. 2 ст. 105 КК;

2) застосування їх тільки судом;

3) тільки до неповнолітніх, що вчинили злочин^[1];

4) відсутність у цих заходах ознак кримінального покарання.

Підставою звільнення неповнолітніх від кримінальної відпові-дальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру виступає можливість їх виправлення без призначення покарання. Мож-ливість такого виправлення має впливати з оцінки поведінки неповно-літнього до і після вчинення злочину, його ставлення до навчання, роботи та інших обставин, що свідчать про невелику небезпечність особи неповнолітнього.

Необхідними правовими умовами застосування таких заходів є:

а) вчинення злочину вперше;

б) злочин належить до категорії злочинів невеликої тяжкості (ч. 2 ст. 12 КК).

У ч. 2 ст. 105 КК міститься вичерпний перелік примусових заходів виховного характеру: а) застереження; б) обмеження дозвілля і вста-новлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього; в) передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх

замінують, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їх прохання; г) покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків; д) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. Умови перебування в цих установах і порядок їх залишення визначаються законом.

Застереження полягає в осуді суспільно небезпечної поведінки неповнолітнього, вимозі припинити таку поведінку під загрозою застосування більш суворих заходів відповідальності.

Обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог щодо поведінки неповнолітнього відповідно до п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру»¹ полягає в обмеженні перебування поза домівкою в певний час доби; забороні відвідувати певні місця; змінювати без згоди органу, який здійснює за ним нагляд, місце проживання, навчання чи роботи; виїжджати в іншу місцевість; продовжити навчання тощо. Тривалість цих обмежень визначає суд.

Передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їх прохання за своєю сутністю виявляється у встановленні контролю і посиленні виховного впливу з боку тих осіб, що зобов'язані внаслідок сімейних, виробничих або інших відносин справляти позитивний вплив на неповнолітнього. Саме тому цей захід може застосовуватися лише тоді, коли батьки чи колективи мають реальну можливість справити такий вплив, створити нормальну обстановку для неповнолітнього. У п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. рекомендовано передавати неповнолітніх під нагляд батьків чи осіб, що їх замінюють (усиновителів, опікунів та піклувальників), лише за наявності даних про їх здатність забезпечити постійний виховний вплив на них та постійний контроль за їх поведінкою. Певні вимоги ставляться і до колективу чи інших громадян: обов'язково повинна бути згода колективу на здійснення нагляду і проведення виховної роботи з неповнолітнім, а від громадян — їх прохання (п. 3 ч. 2 ст. 105 КК). Як і при обмеженні дозвілля, тривалість передачі неповнолітнього під нагляд колективу, батькам або іншим особам визначається судом з урахуванням конкретних обставин справи та мети виправлення неповнолітнього.

Більш суворим видом примусових заходів виховного характеру є покладання на неповнолітнього обов'язку відшкодувати заподіяні майнові збитки. Закон обмежує можливість застосування цього заходу як віком неповнолітнього, так і його матеріальним станом: він може бути застосований тільки до неповнолітніх, які досягли п'ятнадцяти років і мають власне майно, кошти або заробіток.

Найсудовішим з аналізованих заходів є направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків. Такими установами відповідно до Закону України від 24 січня 1995 р. «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх»¹ є загальноосвітні школи соціальної реабілітації, в які направляються особи від одинадцяти до чотирнадцяти років, і професійні училища соціальної реабілітації — для осіб віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Цей захід може застосовуватися тільки тоді, коли неповнолітній не може бути виправлений іншими менш суворими заходами. Строк

перебування в таких установах ви-значається судом, але не може перевищувати трьох років.

Основними завданнями загальноосвітніх шкіл і професійних учи-лиць соціальної реабілітації є: створення належних умов для життя, навчання та виховання учнів, підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівнів, професійної підготовки, розвитку індивідуальних здіб-ностей, а також забезпечення соціальної реабілітації учнів, їх право-вого виховання та соціального захисту. З огляду на це закон допускає у виняткових випадках можливість утримання в загальноосвітніх школах соціальної реабілітації неповнолітніх до п'ятнадцяти років, а у професійних училищах соціальної реабілітації — до дев'ятнадцяти років, якщо це необхідно для завершення навчального року або фахо-вої підготовки.

Відповідно до ч. 3 ст. 105 КК залежно від конкретних обставин вчиненого злочину й особи неповнолітнього суд може застосувати до нього одночасно декілька примусових заходів виховного характеру. Поряд із цими заходами ч. 4 ст. 105 КК надає суду право, якщо він вважає це необхідним, призначити неповнолітньому вихователя.

У ч. 3 ст. 97 КК встановлено, що у разі ухилення неповнолітнього від виконання призначених йому примусових заходів виховного харак-теру ці заходи скасовуються судом і він притягається до кримінальної відповідальності, тобто звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру є умовним: неповнолітній не повинен ухилитися від примусових заходів виховно-го характеру.

2. Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Стаття 106 КК передбачає особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відпові-дальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до такої відповідальності. Згідно з ч. 1 ст. 106 КК для застосування такого звільнення слід перш за все враховувати загальні умови застосування інституту давності притягнення до кримінальної відповідальності, встановлені у ст. 49 КК:

а) закінчення встановлених законом строків з дня вчинення злочину і до дня набрання вироком законної сили;

б) відсутність факту ухилення особи від слідства або суду;

в) невчинення під час цих строків нового злочину.

За наявності сукупності цих загальних умов суд повинен урахувати особливості застосування цього виду давності до неповнолітніх. Такими особливостями, передбаченими у ст. 106 КК, є: по-перше, можливість її застосування до осіб, які не досягли до вчинення злочину вісімнадцяти років, незалежно від їх віку на момент вирішення питання про звільнення; по-друге, встановлення для цих осіб менш тривалих строків давності. У ч. 2 ст. 106 КК передбачено такі строки давності: 1) два роки — у разі вчинення злочину невеликої тяжкості; 2) п'ять років — у разі вчинення злочину середньої тяжкості; 3) сім років — у разі вчинення тяжкого злочину; 4) десять років — у разі вчинення особливо тяжкого злочину.

§ 2. Види покарань, які застосовуються до неповнолітнього, та особливості їх призначення

1. Закон передбачає вичерпний перелік видів покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітнього. Відповідно до ч. 1 ст. 98 КК це такі основні покарання: 1) штраф; 2) громадські роботи; 3) виправні роботи; 4) арешт; 5) позбавлення волі на певний строк.

На підставі ч. 2 цієї статті до неповнолітнього можуть бути застосовані і додаткові покарання у виді штрафу і позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. При цьому, як зазначив Пленум Верховного Суду України в постанові від 16 квітня 2004 р. «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх»¹, інші основні та додаткові покарання до неповнолітніх не застосовуються, навіть якщо на час розгляду справи судом вони досягли повноліття.

2. Слід передусім відзначити, що зміст та умови застосування передбачених у ч. 1 ст. 98 КК видів покарань до неповнолітніх мають певні особливості порівняно з такими ж покараннями при застосуванні їх до повнолітніх.

Відповідно до ч. 1 ст. 99 КК штраф застосовується лише до неповнолітніх, що мають самостійний дохід, власні кошти або майно, на яке може бути звернене стягнення. Частина 2 цієї статті обмежує розмір штрафу: він може бути призначений у межах до п'ятисот встановлених законом неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з обов'язковим урахуванням судом тяжкості вчиненого злочину та матеріального стану неповнолітніх.

Істотно пом'якшені і такі види покарань, як громадські роботи та виправні роботи. Згідно зі ст. 100 КК ці види покарання можуть бути

призначені тільки неповнолітнім у віці від 16 до 18 років. Значно меншими є строки цих покарань: громадські роботи можуть бути призначені на строк від тридцяти до ста двадцяти годин і полягають у виконанні робіт у вільний від навчання чи основної роботи час, тривалість їх не може перевищувати двох годин в день; строк виправних робіт встановлений від двох місяців до одного року, і вони виконуються за місцем роботи, при цьому відрахування в доход держави визначаються судом у розмірі від п'яти до десяти відсотків.

На підставі ст. 101 КК арешт полягає у триманні неповнолітнього в умовах ізоляції в спеціально пристосованих установах і може бути призначений тільки неповнолітнім, які досягли на момент постановлення вироку шістнадцяти років, на строк від п'ятнадцяти до сорока п'яти діб.

Позбавлення волі згідно з ч. 2 ст. 102 КК узагалі не може бути призначене неповнолітньому, який уперше вчинив злочин невеликої тяжкості.

Обмежує закон і максимальні строки позбавлення волі для неповнолітніх. Залежно від тяжкості злочину (ст. 12 КК), за який засуджується неповнолітній, позбавлення волі може бути призначено: 1) за вчинений повторно злочин невеликої тяжкості — не більше одного року шести місяців; 2) за злочин середньої тяжкості — не більше чотирьох років; 3) за тяжкий злочин — не більше семи років; 4) за особливо тяжкий злочин — не більше десяти років; 5) за особливо тяжкий злочин, пов'язаний з умисним позбавленням життя людини, — до п'ятнадцяти років.

Неповнолітні, засуджені до позбавлення волі, відбувають покарання у виховних колоніях. Особливості відбування в них покарання неповнолітніми передбачено в ст. 143 КВК.

3. Певні особливості є й у призначенні покарання неповнолітнім. Вони викликані, насамперед, тим, що стосовно цих осіб метою покарання виступають виправлення, виховання та соціальна реабілітація. У ч. 1 ст. 103 КК передбачено, що, крім загальних засад призначення покарання (статті 65-67 КК), суд при призначенні покарання неповнолітньому повинен урахувати умови його життя і виховання, вплив дорослих, рівень розвитку та інші особливості особи неповнолітнього.

Особливе значення має врахування вікових особливостей неповнолітнього, що вимагає встановлення не тільки того, що особа формально досягла віку кримінальної відповідальності, а й з'ясування всіх індивідуальних психофізичних властивостей неповнолітніх певного віку. У зв'язку з цим практика йде шляхом виключення кримінальної відповідальності і покарання тих неповнолітніх, які хоча і досягли віку, з якого встановлено кримінальну відповідальність, але відстають (не у зв'язку з психічним захворюванням) у розумовому

розвитку від того рівня, що є типовим для цього віку і визначає можливість усвідомлювати фактичні ознаки та суспільну небезпечність вчиненого. Тому можна сказати, що загальні засади призначення покарання стосовно неповнолітніх застосовуються з урахуванням специфіки їх вікового психофізичного розвитку. Можливість відносно легко (порівняно з до-рослими) змінювати спрямованість формування особи підлітка пояснює і загальний напрямок у призначенні йому покарання — його пом'якшення. Саме це закріплено в п. 3 ст. 66 КК, яка визначає вчинення злочину неповнолітнім обставиною, що пом'якшує покарання. Саме цим обумовлено і те, що практика однозначно йде шляхом найбільш частого застосування до неповнолітніх пільгових інститутів кримінального права, наприклад призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК).

§ 3. Особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування

Аналіз норм КК про звільнення неповнолітніх від покарання дає змогу виділити низку особливостей, що, безумовно, відбивають прояв принципу гуманізму стосовно цієї категорії осіб. Це виявляється у тому, що, по-перше, ст. 105 КК передбачає такий вид звільнення від покарання, який може застосовуватися тільки до неповнолітніх, — звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру; по-друге, ті види звільнення від покарання, які можуть застосовуватися і до повнолітнього, і до неповнолітнього, щодо останніх мають пільгові умови.

1. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. У ст. 104 КК встановлено, що для застосування цього виду звільнення від відбування покарання необхідно враховувати: по-перше, загальні підстави та умови, передбачені в статтях 75-78 КК; по-друге, особливості, закріплені в ст. 104 КК.

Ці особливості полягають у такому: 1) звільнення неповнолітніх від відбування покарання з випробуванням можливе в разі засудження їх тільки до арешту або позбавлення волі; 2) іспитовий строк встановлюється тривалістю від одного до двох років; 3) у разі звільнення неповнолітніх від відбування покарання з випробуванням суд може покласти на конкретну особу (за її згодою або на її прохання) обов'язок щодо нагляду за засудженим та проведення з ним виховної роботи.

2. Звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. У ч. 2 ст. 105 КК міститься вичерпний перелік примусових заходів виховного характеру, зміст яких розкрито в § 1 цього розділу. Обов'язковими умовами звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру є: а) вчинення злочину не-великої або середньої тяжкості; б) наступне, після вчинення злочину і до винесення вироку, щире розкаяння і бездоганна поведінка. Якщо суд унаслідок оцінювання цих обставин дійде висновку про те, що неповнолітній для досягнення мети виправлення, попередження вчинення нових злочинів на

момент винесення вироку не потребує застосування покарання, він може звільнити його від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. У цьому разі суд постановляє обвинувальний вирок без призначення покарання. При цьому особа вважається такою, що не має судимості. Одночасно суд призначає певні примусові заходи виховного характеру, передбачені у ч. 2 ст. 105 КК.

3. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Відповідно до ч. 1 ст. 106 КК суд, застосовуючи цей вид звільнення від відбування покарання, по-винен перш за все керуватися положенням ст. 80 КК і лише після цього врахувати особливості, визначені в ч. 3 ст. 106 КК. Такими особливостями є: по-перше, можливість її застосування до осіб, які не досягли вісімнадцяти років до вчинення злочину, незалежно від їх віку на момент вирішення питання про звільнення від відбування покарання; по-друге, встановлення в ній менш тривалих строків давності.

Для перебігу давності виконання обвинувального вироку ч. 3 ст. 106 встановлює такі строки:

- два роки — у разі засудження до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, а також при засудженні до покарання у виді позбавлення волі за злочин невеликої тяжкості;
- п'ять років — у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі за злочин середньої тяжкості, а також при засудженні до позбавлення волі на строк не більш п'яти років за тяжкий злочин;
- сім років — у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі на строк більше п'яти років за тяжкий злочин;
- десять років — у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі за особливо тяжкий злочин.

4. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Стаття 107 КК передбачає підставу і правові умови умовно-дострокового звільнення осіб, що вчинили злочини у віці до вісімнадцяти років, незалежно від їх віку на момент звільнення.

Особливістю умовно-дострокового звільнення неповнолітніх порівняно із загальною нормою про умовно-дострокове звільнення (ст. 81 КК) є те, що його підставою виступає виправлення засудженого, доведено сумлінною поведінкою і ставленням не тільки до праці, а й до навчання (ч. 2 ст. 107 КК). Мають особливості і правові умови застосування ст. 107 КК: по-перше, ця стаття застосовується до осіб, що вчинили злочин до досягнення вісімнадцяти років, незалежно від їх віку на момент умовно-дострокового звільнення;

по-друге, умовно-дострокове звільнення застосовується лише до осіб, що відбувають позбавлення волі; по-третє, застосування цього виду звільнення не залежить від тяжкості вчиненого злочину; по-четверте, воно застосовується при відбутті певної частини призначеного покарання, що за розміром є меншою, ніж це передбачено в ст. 81 КК стосовно повнолітніх.

Відповідно до ч. 3 ст. 107 КК умовно-дострокове звільнення від відбування покарання осіб, що вчинили злочин у віці до вісімнадцяти років, може бути застосоване після фактичного відбуття:

- 1) не менше третини призначеного строку покарання у виді позбавлення волі за злочин невеликої або середньої тяжкості і за необережний тяжкий злочин;

- 2) не менше половини строку покарання у виді позбавлення волі, призначеного судом за умисний тяжкий злочин чи необережний особливо тяжкий злочин, а також якщо особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі за умисний злочин і до погашення або зняття судимості знову вчинила у віці до вісімнадцяти років новий умисний злочин, за який її засуджено до позбавлення волі;

- 3) не менше двох третин строку покарання у виді позбавлення волі, призначеного за умисний особливо тяжкий злочин, а також якщо особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі і була умовно-достроково звільнена від відбування покарання, але до закінчення невідбутої частини покарання і до досягнення вісімнадцятирічного віку знову вчинила умисний злочин, за який її засуджено до позбавлення волі.

Щодо повнолітніх ці строки відповідно становлять: не менше половини; не менше двох третин; не менше трьох чвертей фактично відбутого покарання (ст. 81 КК).

Якщо умовно-достроково звільнений протягом невідбутої частини покарання вчинить новий злочин, то суд призначає покарання за правилами, передбаченими у ст. 71 КК, тобто за сукупністю вироків, з додержанням правил складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, встановлених у ст. 72 КК.

До осіб, які не досягли до вчинення злочину вісімнадцяти років, заміна невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням не застосовується.

§ 4. Погашення та зняття судимості

Погашення та зняття судимості щодо осіб, які вчинили злочини до досягнення ними вісімнадцятирічного віку, відбуваються на підставі статей 88-91 КК, але з урахуванням особливостей, передбачених у ст. 108 КК. Ці особливості стосуються: 1) тривалості строків погашення судимості та 2) умов дострокового зняття судимості.

У ч. 2 ст. 108 КК передбачено, що такими, які не мають судимості, визнаються особи: 1) засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, після відбуття цього покарання; 2) засуджені до позбавлення волі за злочин невеликої або середньої тяжкості, якщо вони протягом одного року з дня відбуття покарання не вчинять ново-го злочину; 3) засуджені до позбавлення волі за тяжкий злочин, якщо вони протягом трьох років з дня відбуття покарання не вчинять ново-го злочину; 4) засуджені до позбавлення волі за особливо тяжкий злочин, якщо вони протягом п'яти років з дня відбуття покарання не вчинять нового злочину.

Дострокове зняття судимості з осіб, що вчинили злочин у віці до вісімнадцяти років, допускається на підставі ч. 1 ст. 91 КК, тобто якщо вони довели своє виправлення зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці. Але мають бути враховані такі особливості: 1) відбуття покарання у виді позбавлення волі за тяжкий або особливо тяжкий злочин; 2) після закінчення не менш як половини строку погашення судимості, визначеного в пп. 3 та 4 ч. 2 ст. 108 КК. Тобто, якщо вони відбули покарання за тяжкий злочин, то дострокове зняття судимості можливе після одного року і шести місяців з дня відбуття покарання, а якщо вони відбули покарання за особливо тяжкий злочин — після двох років і шести місяців. Але при цьому загальною умовою залишається невчинення в ці строки нового злочину.

Контрольні запитання

1. Які особливості кримінальної відповідальності передбачає закон для неповнолітніх, що вчинили злочини?

2. Яка юридична природа примусових заходів виховного характеру, які застосовуються до неповнолітніх, що вчинили злочин?

3. Які особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності?

4. Які види покарань застосовуються до неповнолітніх?

5. Які особливості призначення покарань щодо неповнолітніх?

6. Які особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування?

7. Які особливості погашення та зняття судимості щодо неповнолітніх?

^[1] Відповідно до ч. 2 ст. 97 КК примусові заходи виховного характеру можуть бути призначені також особі, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, учинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК.